

УДК 347.957

DOI: <https://doi.org/10.18524/2411-2054.2019.33.162048>

А. О. Лесько, суддя,
Верховний Суд
просп. Повітрофлотський, 28, м. Київ, 03063, Україна

ПРОБЛЕМИ ДОТРИМАННЯ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ ОСІБ, ЯКІ НЕ БРАЛИ УЧАСТІ У СПРАВІ

Статтю присвячено проблемам здійснення права на касаційне оскарження судових рішень особами, які не брали участі у справі, якщо суд вирішив питання про їхні права, свободи, інтереси та (або) обов'язки. Доводиться, що повному здійсненню цього права сприятиме зміна законодавства. Слід передбачити можливість оскаржувати рішення суду апеляційної інстанції, у якому вирішені питання про права, свободи, інтереси та (або) обов'язки осіб, які не брали участі у справі, безпосередньо до суду касаційної інстанції.

Ключові слова: право на касаційне оскарження; апеляційне оскарження судових рішень; особа яка не брала участі у справі.

Постановка проблеми. Цивільний процесуальний кодекс України (ЦПК України) передбачає право осіб, які не брали участі у справі, якщо суд вирішив питання про їхні права, свободи, інтереси та (або) обов'язки, на касаційне оскарження судових рішень. Однак здійснення цього права перебуває в залежності від оскарження судового рішення в апеляційному порядку навіть у разі, якщо рішення суду першої інстанції не стосувалося прав, свобод, інтересів та (або) обов'язків таких осіб. Таке законодавче регулювання участі осіб, які не брали участі у справі, якщо суд вирішив питання про їх права, свободи, інтереси та (або) обов'язки, зумовлює проблеми в практиці судового розгляду справ та в деяких випадках стає перепорою для повної реалізації особами права на судовий захист.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі питання забезпечення права на апеляційне та касаційне оскарження судових рішень особами, які не брали участі у справі, якщо суд вирішив питання про їхні права, свободи, інтереси та (або) обов'язки, розглядалися в роботах М. І. Балюка, С. С. Бичкової, Р. О. Гаврік, К. В. Гусарова, І. О. Ізарової, В. В. Комарова, Д. Д. Луспенника, О. І. Попова, С. А. Чванкіна. Однак не були предметом наукових досліджень здійснення права касаційного оскарження рішень особами, які не брали участі у справі, якщо суд вирішив питання про їхні права, свободи, інтереси та (або) обов'язки за ЦПК України в редакції Закону України від 03.10.2017 р. № 2147-VIII «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» [6].

Метою цієї статті є дослідження окремих аспектів касаційного оскарження судових рішень особами, які не брали участь у справі, щодо яких суд вирішив питання про їх права, свободи, інтереси та (або) обов'язки, формулювання пропозицій з удосконалення законодавства з метою забезпечення їхніх прав та інтересів.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до ч. 1 ст. 42 ЦПК України у справах позовного провадження учасниками справи є сторони, треті особи.

За загальним правилом сторонами справи є учасники спірних правовідносин, але оскільки суб'єктний склад остаточно визначається лише у рішенні суду, для визначення окремих суб'єктів сторонами у справі достатньо твердження (заяви) одного з них про порушення його прав іншим [8, с. 95]. Це, зокрема, стосується осіб, які не брали участі у справі, але у судовому рішенні містяться положення, які певним чином можуть порушувати їхні права, свободи, інтереси та (або) обов'язки.

Особа із різних джерел може дізнатися про спір, який може торкатися її інтересів, і про ухвалення судового рішення. Слід пам'ятати, що законодавець передбачив право особи на доступ до судових рішень. Так, згідно з ч. 1 ст. 8 ЦПК України будь-яка особа,

яка не є учасником справи, має право на доступ до судових рішень у порядку, встановленому законом. Це право ґрунтується на засадах гласності і відкритості судового процесу і забезпечується відповідно до норм ЦПК України, Законів України «Про доступ до судових рішень», «Про судоустрій і статус суддів», «Про доступ до публічної інформації», інших нормативно-правових актів.

Відповідно до принципу обов'язковості судового рішення, «судові рішення, що набрали законної сили, обов'язкові для всіх органів державної влади і органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, посадових чи службових осіб та громадян і підлягають виконанню на всій території України, а у випадках, встановлених міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, – і за її межами» [5; 11] (п. 7 ч. 3 ст. 2, ч. 1 ст. 18 ЦПК України). Водночас, відповідно до ч. 3 ст. 18 ЦПК України, обов'язковість судового рішення не позбавляє осіб, які не брали участі у справі, можливості звернутися до суду, якщо ухваленим судовим рішенням вирішено питання про їхні права, свободи чи інтереси [5].

Однак саме особам, які не брали участь у справі, щодо яких суд вирішив питання про їх права, свободи, інтереси та (або) обов'язки, важко подолати реалізувати гарантоване право на апеляційне і касаційне оскарження судових рішень [9, с. 826].

Особа, яка не є учасником справи, і якій стало відомо про ухвалення судового рішення, що порушує її права та свободи, має відповідний інтерес у тому, щоб їх захистити. І тут слід погодитись із С. А. Чванкіним, який зазначає, що «Процесуальна зацікавленість третьої особи виражається в тому, щоб не дозволити ухвалення судом несприятливого для себе рішення по цивільній справі» [11, с. 96–97]. Для захисту свого інтересу особа може скористатись правом на апеляційний та касаційний перегляд справи.

Відповідно до ст. 17 ЦПК України «учасники справи, а також особи, які не брали участі у справі, якщо суд вирішив питання про їхні права, свободи, інтереси та (або) обов'язки, мають право на апеляційний перегляд справи та у визначених законом випадках – на касаційне оскарження судового рішення. Не допускається касаційне оскарження судового рішення суду першої інстанції без його перегляду в апеляційному порядку» [5].

Згідно з ч. 1 ст. 352 ЦПК України «учасники справи, а також особи, які не брали участі у справі, якщо суд вирішив питання про їхні права, свободи, інтереси та (або) обов'язки, мають право оскаржити в апеляційному порядку рішення суду першої інстанції повністю або частково» [5].

Що стосується права касаційного оскарження, то відповідно до ч. 4 ст. 389 ЦПК України «особа, яка не брала участі у справі, якщо суд вирішив питання про її права, свободи, інтереси та (або) обов'язки, має право подати касаційну скаргу на судові рішення лише після його перегляду в апеляційному порядку за її апеляційною скаргою. Після відкриття касаційного провадження за касаційною скаргою особи, яка не брала участі у справі, але суд вирішив питання про її права, свободи, інтереси та (або) обов'язки така особа користується процесуальними правами і несе процесуальні обов'язки учасника справи» [5].

Таким чином, за ЦПК України здійснення права на касаційне оскарження особою, яка «не брала участі у справі, але суд вирішив питання про її права, свободи, інтереси та (або) обов'язки, поставлено під умову, що така особа повинна спочатку скористатись правом на апеляційне оскарження рішення суду першої інстанції, і тільки після цього у неї виникає право на оскарження судових рішень у касаційному порядку» [10]. Частина 4 ст. 389 ЦПК України по суті зобов'язує особу подати апеляційну скаргу навіть у разі, якщо рішенням суду першої інстанції права та інтереси такої особи не порушені, і особа вважає свої права порушеними у зв'язку з ухваленням рішення судом апеляційної інстанції. Це відбувається у разі, коли апеляційним судом скасовано повністю або частково рішення суду першої інстанції і ухвалене у відповідній частині нове рішення або змінене рішення по суті спору.

Виникає суперечлива ситуація, коли особи, щоб скористатись правом на касаційне оскарження несприятливого для них рішення суду апеляційної інстанції, зобов'язані оскаржити рішення суду першої інстанції, яке не порушує їх права, свободи, інтереси та

(або) обов'язки. Право апеляційного оскарження у такому разі стає не лише можливістю, а й певним обов'язком. Цей обов'язок обумовлений необхідністю дотримуватися передбаченої законодавством процедури і від його виконання залежить можливість касаційного перегляду рішення.

Норма ч. 4 ст. 389 ЦПК України, на жаль, «не завжди належно застосовується особами, які не брали участі у справі, і частими є випадки, коли такі особи подають до касаційного цивільного суду касаційні скарги без додержання умови щодо попереднього оскарження судового рішення в апеляційному порядку. Інколи такі звернення з касаційними скаргами мають ознаки зловживання процесуальними правами та спроби домогтися скасування в касаційному порядку рішення суду апеляційної інстанції за відсутності інших правових доводів щодо його незаконності та необґрунтованості, незважаючи на те, що згадана норма є чіткою» [10].

Касаційні скарги такого роду, які подані громадянами особисто, важко розцінювати як зловживання процесуальними правами. Це пояснюється тим, що вищезазначена умова не визначалася відповідною нормою у редакції ЦПК України 2004 року. Втім, якщо касаційні скарги в інтересах таких осіб подані адвокатами (при умові додавання до касаційної скарги документів, що підтверджують їх повноваження), може виникнути питання відповідної реакції суду щодо додержання стороною й її представником умови неприпустимості зловживання процесуальними правами (ст. 44 ЦПК).

Звичайно, процесуальне вирішення питання в разі помилкового чи несумлінного підходу учасників справи до використання права на касаційне оскарження новим ЦПК України передбачено, адже відповідно до п. 3 ч. 1 ст. 396 ЦПК України суд касаційної інстанції закриває касаційне провадження, якщо «після відкриття касаційного провадження за касаційною скаргою, поданою особою з підстав вирішення судом першої чи апеляційної інстанції питання про її права, свободи, інтереси та (або) обов'язки, встановлено, що судовим рішенням питання про права, свободи, інтереси та (або) обов'язки такої особи не вирішувалося» [5].

«Водночас відкриття касаційного провадження вимагає використання ресурсів суду касаційної інстанції: виготовлення процесуальних документів, проведення розгляду справи, її витребування та повернення до суду першої інстанції тощо. Тому учасникам справи краще скористатися своїм правом на касаційне оскарження у порядку, передбаченому ЦПК України.

Окремо слід виділити інший аспект права на касаційне оскарження осіб, які не брали участь у справі, але щодо яких суд вирішив питання про їх права, свободи, інтереси та (або) обов'язки. Така особа відповідно до ч. 12 ст. 272 ЦПК України може отримати в суді, який розглядав справу як суд першої інстанції, копію рішення, що є в матеріалах цієї справи, ухваленого судом будь-якої інстанції» [10].

Як зазначалося у попередніх дослідженнях автора, «після цього, на нашу думку, необхідним є додержання декількох умов. Крім порушення питання про поновлення строку на касаційне оскарження, слід навести у касаційній скарзі доводи на підтвердження того, що суд вирішив питання про їх права, свободи, інтереси та (або) обов'язки; додати до касаційної скарги письмові матеріали на підтвердження вказаних фактів та зазначити обставини, за яких особі стало відомо про судові рішення у справі, дату одержання такого рішення та подати касаційну скаргу у тридцятиденний строк з дня його одержання. Наведення зазначених обставин у касаційній скарзі цілком узгоджується з вимогами ст. 392 ЦПК України щодо форми і змісту касаційної скарги» [10].

«При цьому слід виходити із того, що відповідно до ч. 1 ст. 389 ЦПК України право касаційного оскарження мають учасники справи, а також особи, які не брали участі у справі, якщо суд вирішив питання про їхні права, свободи, інтереси та (або) обов'язки. На нашу думку, за змістом цієї статті право касаційного оскарження мають також особи, які не брали участі у справі, проте ухвалене судові рішення завдає їм шкоди, що виражається в несприятливих для них наслідках, а не тільки особи, щодо якої прямо висловлено певні приписи в резолютивній чи висновки в мотивувальній частинах рішення» [10].

Однак можемо відзначити, що «правниками висловлюються й інші підходи до визначення кола таких осіб. Зокрема деякі науковці і практики вважають, що право касаційного оскарження мають особи, які не були залучені до участі у справі, але щодо яких прямо зазначено у мотивувальній чи резолютивній частинах рішення. Тобто, судові рішення є таким, що прийняте про права та обов'язки особи, яка не була залучена до участі у справі, лише якщо в мотивувальній чи резолютивній частині рішення містяться висновки суду про її права та обов'язки» [10].

Такий підхід, на нашу думку, в деяких конкретних випадках може призвести до порушень прав осіб, які жодним чином не згадані в судовому рішенні, однак судові рішення завдає їм шкоди, що виражається в несприятливих для них наслідках (позбавляє права на майно, створює обов'язки). Адже такі випадки можуть мати місце за умови, якщо незалучення осіб до участі у справі відбулося через свідоме замовчування чи приховування деяких фактів учасниками справи, а відповідно – відсутності у суду можливості їх перевірити або внаслідок неповного з'ясування судом обставин, що мають значення для справи.

Слід звернути увагу на положення п. 1. ч. 3 ст. 394 Кодексу, в якій встановлено, що «незалежно від поважності причин пропуску строку на касаційне оскарження суд касаційної інстанції відмовляє у відкритті касаційного провадження у разі, якщо касаційна скарга подана після спливу одного року з дня складення повного тексту судового рішення, крім декількох випадків, одним із яких є саме подання касаційної скарги особою, не повідомленою про розгляд справи або не залученою до участі в ній, якщо суд ухвалив рішення про її права, свободи, інтереси та (або) обов'язки» [5].

На нашу думку, умова щодо обов'язковості звернення до суду касаційної інстанції зі скаргою на рішення суду першої інстанції особою, «яка не брала участі у справі, якщо суд вирішив питання про її права, свободи, інтереси та (або) обов'язки, лише після його перегляду в апеляційному порядку за її апеляційною скаргою» [5], передбачена ч. 4 ст. 389 ЦПК України, обмежує конституційне право особи на судовий захист і не відповідає принципу судової економії у тих випадках, коли питання про її права, свободи, інтереси чи обов'язки вирішено лише судом апеляційної інстанції.

Наголошуємо, що це стосується випадків, коли права, свободи, інтереси та (або) обов'язки особи зазнали порушень в суді апеляційної інстанції. По-перше, рішення суду першої інстанції може не порушувати права такої особи. По-друге, особа дізнається про рішення апеляційної інстанції, яким вирішено питання про її права, свободи, інтереси та (або) обов'язки, яке набирає законної сили негайно після його проголошення, і може бути виконане за час, поки оскаржується рішення суду першої інстанції, яке її права, свободи, інтереси та (або) обов'язки не порушує.

Особа, яка не брала участі у справі, якщо суд вирішив питання про її права, свободи, інтереси та (або) обов'язки у разі її залучення до участі у справі, у разі скасування судом касаційної інстанції рішення з переданням справи для продовження розгляду судом першої або апеляційної інстанцій може набути процесуальний статус учасника справи і вступити у справу як третя особа, яка заявляє самостійні вимоги щодо предмета спору, або може бути залучена як відповідач.

Науковцями зверталася увага на те, що «поширення рішення суду на осіб, які не брали участі у справі, якщо суд вирішив питання про їх права та обов'язки, є винятковим і викликане тим, що під час розгляду цивільної справи та ухвалення рішення суду було невідомо про пов'язаність таких осіб із особами, які брали участь у справі, спільними правами та обов'язками у правовідношенні, щодо якого здійснюється судовий розгляд, або права та обов'язки таких осіб виникли не у зв'язку із ухваленням рішення суду, а через зміни у правах та обов'язках інших осіб або визнання юридичного факту» [7, с. 4]

Такі випадки непоодинокі в судовій практиці у разі, коли судовими рішеннями в порушення нормативного регулювання підміняється діяльність державних інституцій, наприклад, щодо оформлення, реєстрації, права власності, введення об'єкта в експлуатацію.

Слід згадати, що можливість оскаржити судові рішення особами, які не брали участі у справі, у якому суд вирішив питання про їхні права, свободи, інтереси та (або) обов'язки, запроваджена у законодавство Законом України «Про внесення змін до Цивільного процесуального кодексу України» від 7 березня 2002 р., який набрав чинності 4 квітня 2002 р. [3]. Цим Законом було внесено зміни до окремих статей ЦПК України і передбачено, що: 1) сторони та інші особи, які беруть участь у справі, а також прокурор і особи, які не брали участі у справі, коли суд вирішив питання щодо їх прав і обов'язків, мають право оскаржити у касаційному порядку рішення і ухвали, постановлені судом першої інстанції, які були предметом розгляду суду апеляційної інстанції, а також ухвали і рішення суду апеляційної інстанції (ст. 310); касаційна скарга, касаційне подання прокурора подається протягом одного місяця з дня проголошення ухвали або рішення суду апеляційної інстанції (ст. 321).

Таким чином, починаючи з 04 квітня 2002 р. касаційне оскарження судових рішень, постановлених судами першої інстанції, стало можливим лише за умови, якщо такі рішення були предметом розгляду суду апеляційної інстанції. Запровадження цього правила було пов'язане із «малою» судовою реформою, утворенням апеляційних судів, набуттям ними повноважень щодо ухвалення рішення по суті спору.

Як бачимо, історія такого законодавчого регулювання касаційного оскарження рішень судів особою, яка не брала участі у справі, якщо суд вирішив питання про її права, інтереси та (або) обов'язки, є порівняно нетривалою, однак вона свідчить про необхідність удосконалення законодавства.

Слід зауважити, що такі саме за змістом норми, як у ч. 4 ст. 389 ЦПК України, містяться у ч. 4 ст. 287 ГПК України та ч. 6 ст. 328 КАС України.

Так, ч. 4 ст. 287 ГПК України передбачає, що «особа, яка не брала участі у справі, якщо суд вирішив питання про її права, інтереси та (або) обов'язки, має право подати касаційну скаргу на судові рішення лише після його перегляду в апеляційному порядку за її апеляційною скаргою. Після відкриття касаційного провадження за касаційною скаргою особи, яка не брала участі у справі, але суд вирішив питання про її права, інтереси та (або) обов'язки, така особа користується процесуальними правами і несе процесуальні обов'язки учасника справи» [1; 2; 5].

Щодо конституційності цієї норми до Конституційного Суду України було подано скаргу, за розглядом якої Ухвалою Першої колегії суддів другого сенату Конституційного Суду України від 4 жовтня 2018 р. «Про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційною скаргою товариства з обмеженою відповідальністю «Племінний завод «Біловодський» щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частини четвертої статті 287 Господарського процесуального кодексу України» було відмовлено у відкритті конституційного провадження на підставі п.п. 1, 4 ст. 62 Закону України «Про Конституційний Суд України» – звернення до Конституційного Суду України неналежним суб'єктом; неприйнятність конституційної скарги [4].

У конституційній скарзі, як зазначено у згаданій Ухвалі, стверджується, що вказані положення ГПК України не відповідають ч. 1 ст. 8, ч.ч. 2, 5 ст. 55, п. 8 ч. 2 ст. 129 Основного Закону України.

«Обґрунтовуючи свої твердження, автор клопотання зазначає, що положення ч. 4 ст. 287 Кодексу імперативно забороняють оскаржити безпосередньо до суду касаційної інстанції рішення суду апеляційної інстанції, в якому вирішені питання про права та обов'язки особи, незалученої до участі у справі, а вимагають оскаржити спочатку рішення суду першої інстанції» [4].

Дослідження згаданої Ухвали Конституційного Суду України свідчить про те, що конституційна скарга не була розглянута по суті. У рішенні зазначається, що суб'єкт права на конституційну скаргу не підтвердив повноваження свого представника, а, отже, й свого права на звернення до Конституційного Суду України з конституційною скаргою, а також те, що ТОВ «Племінний завод «Біловодський» пропустило строк подання конституційної скарги.

Проте незалежно від того, що конституційна скарга не була розглянута, порушені у ній питання свідчать про їх актуальність та про потребу в удосконаленні законодавчого регулювання права особи, яка не брала участі у справі, у якій суд вирішив питання про її права, свободи, інтереси та (або) обов'язки, на касаційне оскарження.

На нашу думку, неоскарження особою, яка не брала участі у справі, у якій суд вирішив питання про її права, свободи, інтереси та (або) обов'язки, рішення суду першої інстанції, не повинно означати заборону на касаційне оскарження судового рішення апеляційної інстанції для осіб, які не брали участі у справі, у якому суд вирішив питання про їхні права, свободи, інтереси та (або) обов'язки.

Висновки. Для забезпечення права на судовий захист осіб, які не брали участі у справі, якщо у рішенні суду апеляційної інстанції вирішене питання про їх права, інтереси та (або) обов'язки, процесуальні кодекси потребують змін.

Ми пропонуємо таку редакцію ч. 4 ст. 389 ЦПК України:

«4. Особа, яка не брала участі у справі, якщо суд першої інстанції вирішив питання про її права, свободи, інтереси та (або) обов'язки, має право подати касаційну скаргу на судове рішення лише після його перегляду в апеляційному порядку за її апеляційною скаргою.

У разі, якщо питання про права, свободи, інтереси та (або) обов'язки, особи, яка не брала участі у справі, вирішені судом апеляційної інстанції, така особа має право подати касаційну скаргу на судові рішення апеляційної інстанції.

Після відкриття касаційного провадження за касаційною скаргою особи, яка не брала участі у справі, але суд вирішив питання про її права, свободи, інтереси та (або) обов'язки, така особа користується процесуальними правами і несе процесуальні обов'язки учасника справи».

Підсумовуючи, слід зазначити, що питання законодавчого регулювання здійснення особами, які не брали участі у справі, якщо суд вирішив питання про їхні права, свободи, інтереси та (або) обов'язки, права на касаційне оскарження судових рішень не обмежується викладеним. Окремої уваги потребує проблема зміни процесуального статусу таких осіб.

Список літератури

1. Господарський процесуальний кодекс України від 06.11.1991 : станом на 28.08.2018 // Законодавство України : інформ.-пошук. система. – Електрон. дані. – Україна, 1994–2019. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12> (дата звернення: 01.03.2019). – Назва з екрана.
2. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 : станом на 04.11.2018 // Законодавство України : інформ.-пошук. система. – Електрон. дані. – Україна, 1994–2019. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-1> (дата звернення: 01.03.2019). – Назва з екрана.
3. Про внесення змін до Цивільного процесуального кодексу України : Закон України від 07.03.2002 р. № 3083-III // Відом. Верх./Ради. – 2002. – № 30. – Ст. 209. – Відомості доступні також через Інтернет: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3083-14/ed20020307> (дата звернення 01.03.2019).
4. Ухвала Першої колегії суддів другого сенату Конституційного Суду України «Про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційною скаргою товариства з обмеженою відповідальністю «Племінний завод «Біловодський» щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частини четвертої статті 287 Господарського процесуального кодексу України» № 317-1 (II)/2018 від 04.10.2018 у справі № 3-347/2018(4742/18) // Конституційний Суд України : офіц. веб-сайт. – Електрон. дані. – Україна, 2019. – Режим доступу: http://ccu.gov.ua/sites/default/files/docs/317_12_2018.pdf (дата звернення: 04.03.2019). – Назва з екрана.
5. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 : станом на 04.11.2018 // Законодавство України : інформ.-пошук. система. – Електрон. дані. – Україна, 1994–2019. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15> (дата звернення: 01.03.2019). – Назва з екрана.
6. Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів : Закон України від 03.10.2017 № 2147-VIII // Відом. Верх. Ради. – 2017. – № 48. – Ст. 436. – Відомості доступні також через Інтернет: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2147-19> (дата звернення: 03.03.2019).
7. Гаврік Р. О. Законна сила судових рішень у цивільних справах : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 / Р. О. Гаврік. – Київ, 2011. – 20 с.
8. Здрок О. Н. Гражданский процесс зарубежных стран : учеб. пособие / О. Н. Здрок. – М. : Изд-во деловой и учеб. лит-ры, 2005. – 176 с.
9. Курс цивільного процесу : підручник / В. В. Комаров, В. А. Бігун, В. В. Баранкова [та ін.] ; за ред. В. В. Комарова. – Харків : Право, 2011. – 1352 с.

10. Лесько А. Важливість дотримання судових процедур при вирішенні питання щодо поновлення строку на касаційне оскарження / А. Лесько // Протокол : Юрид. Інтернет-ресурс. – Електрон. дані. – Україна, 2014–2018. – Режим доступу: https://protocol.ua/vaglivist_dotrimannya_sudovih_protседur_pri_virishenni_pitannya_shchodo_ponovlennya_stroku_na_kasatsiynе_oskargennya/ (дата звернення: 03.03.2019). – Назва з екрана.
11. Чванкін С. А. Особливості правового статусу третіх осіб у цивільному процесі України / С. А. Чванкін // Актуальні проблеми держави і права. – 2010. – Вип. 53. – С. 96–103.
12. Юзікова Н. С. Судові та правоохоронні органи України : навч. посіб. / Н. С. Юзікова. – Вид. 4-е, перероб. і допов. – Київ : Істина, 2006. – 320 с.

Стаття надійшла 25.03.2019 р.

А. А. Лесько, судья
Верховный Суд
просп. Воздухофлотский, 28, г. Киев, 03063, Украина

ПРОБЛЕМЫ СОБЛЮДЕНИЯ ПРАВ И ИНТЕРЕСОВ ЛИЦ, НЕ УЧАСТВОВАВШИХ В ДЕЛЕ

Резюме

Статья посвящена проблемам осуществления права на кассационное обжалование судебных решений лицами, которые не принимали участия в деле, если суд решил вопрос об их правах, свободах, интересах и (или) обязанностях. Согласно ч. 1 ст. 352 ГПК Украины участники дела, а также лица, не участвовавшие в деле, если суд решил вопрос об их правах, свободах, интересах и (или) обязанностях, имеют право обжаловать в апелляционном порядке решение суда первой инстанции полностью или частично.

Однако в случае, если судом первой инстанции не был решен вопрос о правах, свободах, интересах и (или) обязанностях лица, не принимавшего участия в деле, а такой вопрос был решен лишь апелляционным судом, все равно такое лицо обязано обратиться с апелляционной жалобой на решение суда первой инстанции. Доказывается, что в таком случае полному осуществлению права на кассационное обжалование лица, не принимавшего участия в деле, будет способствовать изменение законодательства. Следует предусмотреть возможность обжаловать решение суда апелляционной инстанции, в котором решены вопросы о правах, свободах, интересах и (или) обязанностях лиц, не участвовавших в деле, непосредственно в суд кассационной инстанции.

Ключевые слова: право на кассационное обжалование; апелляционное обжалование судебных решений; лицо, не принимавшее участия в деле.

A. O. Lesko, Judge
Supreme Court
Prospekt Povitroflotsky, 28, Kyiv, 03063, Ukraine

PROBLEMS TO RESPECT RIGHTS AND INTERESTS OF PERSONS WHO HAVE NOT PARTICIPATED IN A CASE

Summary

The article is devoted to problems of exercising a right on cassation appeal of court decisions by persons who have not participated in a case if a court has decided an issue on their rights, freedoms, interests and (or) duties.

According to the first paragraph of article 352 of the Civil Procedure Code of Ukraine, participants of a case, as well as persons who have not participated in the case, if a court has decided an issue on their rights, freedoms, interests and (or) duties, have a right to appeal in appellate court against a decision of the first instance court in whole or in part.

However, if a court of the first instance has not decided an issue on rights, freedoms, interests and (or) duties of a person who has not participated in a case, and such an issue has been decided only by an appellate court, this person is still obliged to address with appellate appeal against a decision of the first instance court. It is proved that amendment of legislation in this situation will contribute to full exercise of a right to cassation appeal of a person who has not participated in a case. It should be possible to appeal directly to the cassation court against decision of appellate court which has decided an issue on the rights, freedoms, interests and (or) duties of persons who have not participated in a case.

Key words: right to cassation appeal; appellate appeal of court decisions; a person who has not participated in a case.